

РЕБОРНИ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА РЕАЛІЗАЦІЇ МАТЕРИНСЬКИХ ФУНКЦІЙ СУЧАСНИХ ЖІНОК

Романенко Н. В.

Наук. керівн.: канд. пед. наук, доц. **Онипченко О. І.**

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

Вивчення готовності до материнства в останні роки ведеться в різних аспектах: у плані соціологічних досліджень пізнього материнства та материнства неповнолітніх; при дослідженні факторів ризику психічної патології дитини у зв'язку з соціальними і психічними аномаліями матерів (Брутман В. І., Північний А. А., Копил О. А., Баженова О. В. та ін); в філогенетичному аспекті (Філіппова Г. Г.). Досліджуються значущі особистісні характеристики майбутньої матері (Slade P., Macpherson S.), вивчаються фактори, що впливають на материнське поведінка (Klos M., Jeranld R.).

Актуальність вивчення психологічної готовності до материнства продиктована протиріччям між гостротою демографічних проблем, пов'язаних з падінням народжуваності, величезним числом сімей, що розпадаються і лавиноподібним збільшенням числа дітей-сиріт при живих батьках, із зростанням числа випадків жорстокого поводження з дитиною і не розробленістю соціальної та психологічної допомоги сім'ї та в першу чергу жінки.

У сучасних умовах 89% жінок дітородного віку свідомо відмовляються від народження наступних дітей, завершуючи свою репродуктивну функцію до 30-річного віку (Кульмухаметова Н. Г.). Наявні у науково-публіцистичній літературі факти свідчать про те, що сучасні молоді люди вкрай мало орієнтовані на виконання материнських і батьківських ролей (Титаренко В. Я., Митіль А. та ін.). Функції матері не займають центрального місця у самосвідомості сучасної жінки – цей тривожний факт відзначають багато вітчизняних та зарубіжних вчених. Жінка народжує дитину, але вважає її тягарем (Бердникова Т. В.). На думку Матвеевої Є. В., можливість гармонійного поєднання жінкою

професійних і сімейних ролей в значній мірі визначаються її практичної готовністю до сімейного життя та материнства.

Дослідниця психології материнства Філіппова Г. Г. вказує на те, що все частіше батьки напередодні народження дитини виявляються необізнаними про елементарні особливості розвитку дитини і своїх функціях у догляді за ним. Крім того, зменшення кількості дітей веде до того, що часто перше немовля, з яким зустрічається жінка, ставши матір'ю, – це її власна дитина.

У ході проведених досліджень Філіппова Г. Г. зробила висновок про те, що неготовність прийняття материнської ролі веде до наявності внутрішнього конфлікту, показниками, якого є конфліктний і тривожний образ майбутньої дитини, об'єктне відношення до дитини з боку матері, відсутність емоційного прийняття себе, як матері, дискомфортне ставлення до власної материнської позиції. Філіппова Г. Г. розглядає материнство як психосоціальний феномен: як забезпечення умов для розвитку дитини, як частина особистісної сфери жінки [3].

Представники феміністського підходу (Є. А. Каплан, Е. Оаклей) оголошують материнство суттєвою, хоч і необов'язковою, частиною життя жінки. Більша ж частина теорій материнства (психоаналіз, біосоціологія, теорії, які спираються на ідеї Руссо) розглядають материнство, перш за все як борг, роботу. Брутман В. І. визначає материнство як одну із соціальних жіночих ролей, на утримання якої детермінує, надають суспільні норми та цінності.

При вивченні психологічної готовності до материнства аналізуються зміни в житті, що чекають жінку з народженням дитини, які надзвичайно глибокі. Народження дитини принесе багато змін, до яких жінка повинна бути готова. Тобто вона повинна бути готова стати матір'ю, повинна усвідомлено прийняти на себе виконання материнських функцій.

Більшість авторів (Брутман В. І., Батуєв А. С., Віннікот Д. В., Мінюрова С. А., Хамітова І. Ю), які досліджують проблему готовності до материнства, вважають, що готовність до материнства формується протягом усього життя. На процес формування впливають як біологічні, так і соціальні чинники.

Якщо подивитися на підхід до розуміння материнства Філіповой Г. Г. з гендерної точки зору, то очевидно, що вона вважає саме материнство головним призначенням жінки. Подібний підхід можна також побачити в роботі І. В. Брутман, М. Г. Панкратовой і С. Н. Еніколопова, які вважають що сформована статево ролева ідентичність жінки обов'язково включає роль матері. Дослідження девіантного материнства показали що у жінок, які відмовляються від своїх новонароджених дітей, є порушення статево рольової ідентифікації. Відповідно вважається, що важливою передумовою розвитку ефективного материнства є сформованість статево рольової ідентичності жінки. Причому і Р. В. Овчарова згодна з таким висновком, вона стверджує, що вагітність, і пологи, і материнство – це певні етапи розвитку зрілої жіночої ідентичності [1, с.126].

У кожній дівчинки з малечку закладається материнський інстинкт та турбота, яку їм мати прищеплює на своєму прикладі в процесі гри. З давніх часів дівчата наслідували дії дорослих у процесі ігрової діяльності через виконання різних видів побутової праці. Дитячі іграшки, як правило, безпосередньо пов'язувалися із життєдіяльністю дорослих. Більше того, іграшки дітей східних слов'ян були дуже подібними до справжніх речей. У ході гри 5-6 річні дівчата починали наслідувати дії дорослих: будували іграшкові оселі, виготовляли ляльок для малечі та іграшковий посуд, пряли з волокон кропиви нитки для посагу своїм лялькам, нанизували намисто з горобини тощо. Потреба у взаємодії з дитиною - найперша, і саме на ній базуються інші. При задоволенні даної потреби жінка відчуває задоволення та інші приємні переживання. Жінці необхідно виконати своє призначення у житті, а саме – залишити по собі нащадків.

Але останнім часом спостерігається той факт, що жінки, які не можуть, або не хочуть мати власну дитину вгамовують свій материнський інстинкт за допомогою «штучної» дитини. Так у світ і увійшли «Реборни» [2]. Лялька Реборн (від англ. «reborn» – та, що отримала нове життя, перероджена) – це лялька, створена на основі фабричних ляльок-малюків (рідше більш дорослу дитину), зовнішній вигляд якої максимально, наскільки це можливо, нагадує живе немовля. Штучні діти – нове захоплення українських жінок. Образ ляльки Реборн, практично повністю збігається з образом реального і індивідуального немовляти, здатний

викликати у її власника ті емоції і почуття, які він міг би відчувати до живої дитини.

Останнім часом в Інтернеті є багато відеороликів, щасливих батьків Реборнів, де ті з тремтінням і турботою справляються зі своїми малюками, поправляючи їм відкинуту голівку, і годуючи тих. Більш того, такі батьки купують їм справжні коляски і дитячий одяг, сюсюкаються з ними і співають їм колискові. Все це нагадує гру у батьківство. Ось що цікаво, що в коробці з такою «дитиною» завжди лежить свідоцтво про її народження, зріст і вагу, як ніби мова йде не про ляльку, а про справжню дитину. Сім'ї можуть купувати таку ляльку собі і відноситись до неї, як до справжньої дитини, також можуть купувати її для своїх дітей, а ті в свою чергу бачачи перед собою гіперреалістичність Реборнів, можуть сприймати їх не як ляльку, а як майже рівного собі (братика або сестричку), але тільки не живу. А отже, у дитини може сформуватися відсторонене або підозріле ставлення до Реборн. По суті справи, «матусі» вінілових «дітей» вкладають свої емоції і почуття в шматки пластмаси, що є перенесенням материнського інстинкту на неживі об'єкти, і може призводити до виникнення психічної або гормональної залежності.

Як вважають деякі психологи, позиція обмеженого і інфантильного батьківства по відношенню до Реборн дуже зручна, оскільки неживу дитину завжди можна кинути в запорошений кут, якщо вона набридне. Навіть є приклади, що матусями таких «дітей» стають жінки, які втратили дитину з якихось причин, в іграшці вони відтворюють образ своєї ненародженої, або померлої дитини, замовляючи у реборниста точну копію немовляти. Як би лячно це не було, та майстри погоджуються на це, адже такі ляльки коштують купу грошей. З першого погляду ляльки – Реборн виглядають лякаюче – схожі на зачарованих дітей. Але варто взяти іграшку на руки, і відчуваєш інстинктивну ніжність, саме таку любов за звичай жінки віддають справжнім дітям. Змусити себе кинути або зламати таку ляльку практично неможливо для таких матусь.

Ось декілька прикладів жінок, що захоплюються реборнами. Аня, 18 років, поєднує подвійні почуття: з одного боку в ній просинається материнська ніжність, але з іншого боку ще не хочеться батьківської відповідальності. Оксана виявила бажання робити реборнів на продаж, але

загралася сама. Перед справжніми малюками у реборнів перевага: вони не ростут, а деякі жінки люблять бавитися саме з дітьми маленького віку.

Навіть деякі жінки відчують у реборнах «внукозамінника», оскільки власні онуки вже подорослішали, а їм подобається ходити по магазинах по дитячих відділах та купляти одяг для малюків.

Є така думка, що ляльки-Реборн можуть використовуватися в психотерапевтичних цілях у жінок, які втратили дітей і перенесли стрес (наприклад породілля, дитина якої загинула під час пологів, якщо їй дати в руки таку ляльку. На нашу думку важка душевна травма їй забезпечена, навряд чи такий спосіб лікування може принести користь. «По суті справи, це є імітацією мертвої дитини, і здорову людину ця подібність з живою дитиною повинно насторожувати або відштовхувати», – вважає психолог Євген Кульгавчук.

На наш погляд, такі іграшки не можуть привертати багато уваги у здорової, нормальної, фізично розвиненої жінки. Тому надмірне захоплення є психологічним відхиленням, що навіть визиває залежність.

Література

1. Гендерная психология. 2-е изд. / под ред. И. С. Клециной. – С-Пб.: Питер, 2009. – 496 с.
2. Куклы Реборн – вред или польза [Электр. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.kramola.info/blogs/neobyknovennoe/kukly-reborn-vred-ili-polza>.
3. Филиппова Г. Г. Психология материнства (сравнительно-психологический анализ): дис. ... докт. психол. наук. – М., 2000. – 396 с.